

Začlenenie výchovy k manželstvu a rodičovstvu do projektu nových učebných osnov

„Nič nie je blízke bez blízkeho človeka.“
sv. Augustín

Projekt nových učebných osnov náboženstva/náboženskej výchovy kladie dôraz na žiaka a na rozvinutie jeho kompetencií potrebných pre život jednotlivca a život spoločnosti. Návrh učebných osnov má špirálové usporiadanie obsahu učiva umožňujúce postupné prehĺbovanie obsahov vždy na náročnejšej úrovni. V špirálovom usporiadaní obsahov učiva je zakomponovaná výchova k manželstvu a rodičovstvu /VMR/, ktorá narastaním špirály umožňuje žiakom postupné oboznamovanie s hodnotou manželstva, rodiny a hodnotou života od narodenia po prirodzenú smrť. Metodicky je spracovaná v metodikách pre jednotlivé ročníky, ku ktorým patria aj metodické pomôcky pre pedagógov a pre žiakov sú pripravené pracovné listy.

Z pohľadu dopadu výchovy na život jednotlivca a spoločnosti nemôžeme oklieštiť výchovu k manželstvu a rodičovstvu na sexuálnu výchovu v úzkom zmysle, ktorá by bola určená len pre dospelých žiakov. Pre osobný život jednotlivca má VMR dopad na kvalitu budovania kľúčových osobných vzťahov. Na život spoločnosti má VMR kultúrno- sociálny dopad. Rodina je základnou bunkou spoločnosti, kultúra rodiny sa odzrkadľuje na kultúre spoločnosti. Dnes je veľmi naliehavá potreba formovania sociálnej kultúry spoločnosti, pretože konzumná spoločnosť má tendenciu selektovať ľudský potenciál života na ten, ktorý je kvalitný a na ten, ktorý je záťažou pre spoločnosť a jej rozpočet. Sociálnu kultúru spoločnosti môžeme definovať ako kultúru ľudskosti. V každej dobe je potrebné poľudšťovať spoločnosť. Keďže spoločnosť vytvárajú jednotlivci, ich formácia je výzvou aj pre demokratickú spoločnosť.

Preto v projekte nových učebných osnov definujeme výchovu k manželstvu a rodičovstvu v oveľa širšom význame, pretože ide o komplexnú výchovu zameranú na sebaúctu, dôstojnosť človeka, objavenie sexuálnej identity, na hodnotu manželstva a rodiny a na zodpovednosť za seba a za iných (na sociálnu zodpovednosť – úctu k človeku v prenatálnom období, v období staroby a choroby). Kvalita vzťahov v rodine odzrkadľuje ich sociálne cítenie s druhým človekom.

Je potrebné si uvedomiť že s výchovou k manželstvu a rodičovstvu začíname už pred narodením dieťaťa a v čase budovania vzťahu budúcich manželov a rodičov, ktorí vytvárajú svojim vzájomným vzťahom prostredie pre výchovu dieťaťa a sú jeho reálnymi vzormi. Rodinné vzťahy majú vytvárať prostredie istoty, bezpečia a domova. V rodinnom aj školskom prostredí má VMR svoje miesto v každej vekovej kategórii – vždy primerane veku dieťaťa.

Základná škola

1. ročník: som očakávaný - očakávanie dieťaťa v ľudskej rodine
2. ročník: som darom
3. ročník: som jedinečný
4. ročník: som chlapec, som dievča
5. ročník: som syn, som dcéra - patrí do rodiny
6. ročník: môj život v pravde – rodina ako dom /postavený na skale alebo na piesku?/ - Boží zákon je pre dobro človeka → komunikácia v rodine
7. ročník: môj život v slobode – povolanie k láske, význam sľubu /rozhodnutie pre Krista v manželstve, kňazstve, zasvätenom živote/
8. ročník: môj život v dôstojnosti – úcta k pohlaviu, sebaúcta, sebaaprijatie, vedomie osobnej dôstojnosti
9. ročník: môj život v rodine – vzťahy v rodine – budovanie zodpovednosti – rozhodnutie pre vzťahy /základné morálne zásady v rodinných vzťahoch, vzťahy medzi chlapcami a dievčatami/

Stredná škola

1. ročník: objavenie osobnej dôstojnosti
dôstojnosť ľudskej osoby od počatia
význam a črty pohlavnosti – otcovstvo, materstvo
2. ročník: objavenie osobnej hodnoty
osobné hodnoty /hodnota života, hodnota lásky, hodnota čistoty/
prvotná jednota muža a ženy
človek ako dar - spoločenstvo osôb
plodnosť, prirodzené plánovanie rodičovstva
rodina ako archa záchranu ľudstva
3. ročník: objavenie vlastnej identity
poznávanie seba a Boha – cesta do vlastného stredu – objavenie vlastnej identity /sexuálna identita – význam manželstva – skúsenosť prvotnej jednoty → to je v 2. roč /

4. ročník: objavenie povolania muža a ženy
dôstojnosť a povolanie ženy, dozrievanie lásky v rodine /materstvo a otcovstvo – postavenie ženy ako nositeľky života, postavenie muža ako ochrancu rodiny, služba lásky – úcta k životu od počatia po prirodzenú smrť/

Začlenenie mediálnej výchovy do projektu nových učebných osnov

Základná škola

1. ročník: správa /pozdrav ako posolstvo/
2. ročník: televízia /sviatočný deň s TV a bez TV/
3. ročník: prostriedky šírenia správ
4. ročník: interview
5. ročník: komunikácia prostredníctvom symbolov
6. ročník: pravda a média
7. ročník: Cirkev a média
8. ročník: reklama životného štýlu /pseudorealita filmového hrdinu/
9. ročník: propagácia ľudskosti v médiách /výchova kritického diváka/

Stredná škola

1. ročník: elektrokomunikácia /chat, internet/
reč reklamy
televízia /jej klady a zápory/
mediálna komunikácia - globalizácia a vplyv masmédií
2. ročník: obraz rodiny v masovokomunikačných prostriedkoch
kultúra prejavu v médiách /kultúra reči/
skryté ideologické prvky v médiách
3. ročník: etický kódex reklamy
posolstvo médií
4. ročník: hodnota života v médiách
obraz ženy v médiách – emancipácia – kult tela

Environmentálna výchova v projekte nových učebných osnov predmetu náboženstvo/náboženská výchova

„Boh im povedal:Podmaňte si ju a panujte nad rybami mora, nad vtáctvom neba a nad všetkou zverou, čo sa hýbe na Zemi!“ Gn 1,28

Cieľom environmentálnej výchovy je formovať osobnostné kvality žiaka, aby bol schopný chrániť a zlepšovať životné prostredie. Vzhľadom k tomu, že environmentálna výchova nie je samostatný predmet, je potrebné, aby bola súčasťou jednotlivých predmetov, aby sa prelínala celým edukačným procesom. Obsah uvedenej výchovy nie je úzko špecifikovaný len na ochranu prírody, pretože je obsahom komplexnej výchovy – sociálneho cítenia človeka. Ekológia, chudoba, choroby a hladomor sú úzko prepojené. Obsah environmentálnej výchovy v našom predmete umožňuje chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe prijatia zodpovednosti za správcovstvo Zeme ustanovené Bohom. Právo na správcovstvo má každý jednotlivec z každej sociálnej vrstvy. Dôležité je pochopenie sociálnych a kultúrnych vplyvov, ktoré determinujú ľudské hodnoty, správanie, vedomie individuálnej zodpovednosti človeka k prostrediu ako spotrebiteľa a výrobcu, čiže tvorcu úrovne životného prostredia. Získané poznatky a osvojené zručnosti vplyvajú na proces intelektuálneho a praktického rozhodovania sa a uvedomenie si vplyvov ľudskej činnosti na kvalitu života na Zemi.

Začlenenie environmentálnej výchovy do nových učebných osnov:

Základná škola

1. ročník: svet - Božie dielo, Ľudská rodina – Božie dielo
2. ročník: príroda Boží chrám
3. ročník: starostlivosť Boha o svet
4. ročník: stopy nebeského kráľovstva v prírode
5. ročník: svätý František – hymnus na stvorenstvo
6. ročník: zodpovednosť za zverené veci

7. ročník: povolanie k slobode – zodpovednosť za životné prostredie
8. ročník: hranice vedeckých experimentov – klonovanie, manipulácia génov
9. ročník: deklarácia zodpovednosti za prírodu

Stredná škola:

1. ročník: Príroda ako komunikačný prostriedok Boha
2. ročník: Stvorenie a evolúcia, Človek správcom Zeme /ochrana životného prostredia/
3. ročník: Moderné formy modloslužby – návrat k prírodným náboženstvám /kult prírody/
4. ročník: Zodpovednosť za Zem /Sociálna náuka Cirkvi/

Náboženská výchova = procociálna výchova

Prevenca sociálno-nežiadúcich javov v projekte nových učebných osnov predmetu náboženstvo/náboženská výchova

„Mladí ľudia by sa mali strátiť: pôžitku bez svedomia, bohatstva bez práce, vedy bez ľudskosti, poznania bez vôle, podnikania bez mravnosti, politiky bez princípov.“

Národný program výchovy a vzdelávania SR

Vyučovaci predmet náboženstvo/náboženská výchova má opodstatnenú úlohu v celistvom ponímaní prosociálnej výchovy v škole, pretože sa zameriava na pozitívne ovplyvnenie hodnotovej orientácie žiakov tak, aby sa z nich stali slušní ľudia s vysokým morálnym kreditom, ktorých hodnotová orientácia bude prínosom pre ich osobný a rodinný život i pre život spoločnosti. Náboženstvo/náboženská výchova je výchovou k zodpovednosti voči sebe, voči iným jednotlivcom i celej spoločnosti. Učí žiakov kriticky myslieť, nenechať sa manipulovať, rozumieť sebe, iným ľuďom a svetu v ktorom žijú. Sprostredkúva žiakom cestu spoznávania biblických archetypov sociálneho správania.

Začlenenie prevencie sociálno-nežiadúcich javov do nových učebných osnov:

Základná škola:

1. ročník: vzájomná pomoc
2. ročník: služba slabším
3. ročník: odpustenie a ospravedlnenie
4. ročník: uvedomenie si viny a zodpovednosti
5. ročník: sociálne cítenie – služba rodine, chorým a starým
6. ročník: kritické myslenie – hľadanie pravdy
7. ročník: náboženská tolerancia
8. ročník: dôstojnosť človeka /závislosti - porušenie dôstojnosti človeka/
9. ročník: úcta k pohlaviu

Stredná škola:

1. ročník: trojrozmernosť človeka – rozvíjanie telesnej, psychickej a duchovnej roviny
deformácia osobnosti
ľudské práva
náboženská sloboda
sexuálny konzumizmus /nevera, promiskuita, AIDS/
2. ročník: hodnota života a lásky v kríze /antikoncepcia, potrat/
konzumizmus
totalita nacionalizmu, fašizmu, komunizmu
kríza sociálnej kultúry /eutanázia/
agresivita a násilie /predsudky, šikana, rasizmus, xenofóbia, intolerancia/
3. ročník: náboženská neznášanlivosť
sexuálne deviácie /previnenia proti dôstojnosti človeka/
4. ročník: workoholizmus /kríza otcovstva a materstva = kríza rodiny/
dôstojnosť a povolanie ženy /postavenie ženy v spoločnosti/
prijatie pravdy vlastných dejín /objektívny pohľad na bolestné udalosti dejín/
ekumenizmus /dialóg kresťanov/
dialóg medzi náboženstvami

Z celkového pohľadu nadpredmetové výchovy /environmentálna, výchova k manželstvu a rodičovstvu, mediálna, prevencia sociálno-nežiadúcich javov, BOZP/ sú zamerané na osvojenie kritického myslenia žiaka v procese edukácie. Kriticky myslieť znamená rozlišovať medzi tým, čo je akceptované spoločnosťou, a tým, čo je skutočne morálnym dobrom pre jednotlivca i pre celú spoločnosť.

Zároveň výučba predmetu naväzuje na ďalšie spoločenskovedné predmety, umožňuje žiakom ozrejmiť si morálny pohľad na mnohé témy otvorenej spoločenskej diskusie.

Jana Hurajtová, koordinátor projektu nových učebných osnov N/NV